

Jednostka tematyczna	Zagadnienia	Punkty z NPP	Liczba godzin lekcyjnych
Klasa III			
I. PRAWO			
1. Prawo i systemy prawne	<ul style="list-style-type: none"> • normy prawne i ich charakter • koncepcje budowy normy prawnej • źródła norm prawnych • system prawa stanowionego • prawo stanowione a naturalne • system prawa precedensowego • prawo zwyczajowe • prawo międzynarodowe, krajowe i miejscowe • prawo publiczne i prywatne • prawo materialne i formalne • prawo cywilne, karne i administracyjne • zasady hierarchiczności, spójności i zupełności systemu prawnego 	29.1–29.3	2
2. Rzeczpospolita Polska jako państwo prawa	<ul style="list-style-type: none"> • źródła prawa w Polsce • konstytucja • ustawy • umowy międzynarodowe • prawo unijne • rozporządzenia • akty prawa wewnętrznego • akty prawa miejscowego • praworządność • państwo prawa i jego zasady • instytucje strzegące praworządności w Polsce • gwarancje państwa prawnego • niezawisłość sędziowska i niezależność sądów • sędziowie i ławnicy 	30.1–30.5	2

	<ul style="list-style-type: none"> • gałęzie prawa i kodeksy w Polsce 		
3. Prawo cywilne i rodzinne	<ul style="list-style-type: none"> • podział i zasady prawa cywilnego • osoba fizyczna a osoba prawna • zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych • odpowiedzialność cywilna • postępowanie cywilne • orzeczenia sądowe • środki odwoławcze • małżeństwo jako instytucja prawna • warunki i skutki zawarcia małżeństwa • ustanie małżeństwa (rozwód) i separacja • małżeństwo a konkubinat • władza rodzicielska • prawa i obowiązki dzieci 	32.1–32.5	2
4. Prawo karne	<ul style="list-style-type: none"> • podstawowe pojęcia i zasady prawa karnego • odpowiedzialność karna • uczestnicy postępowania karnego • naczelnne zasady postępowania karnego • postępowanie przygotowawcze • postępowanie główne • postępowanie odwoławcze – apelacja • kasacja • przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego i prywatnego • kary i środki karne • prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi 	33.1–33.4	2
5. Prawo administracyjne	<ul style="list-style-type: none"> • akt administracyjny i inne dokumenty • kryteria ważności aktu administracyjnego • sądownictwo administracyjne w Polsce • typy postępowania administracyjnego • uczestnicy postępowania administracyjnego 	34.1–34.3	2

	<ul style="list-style-type: none"> • przebieg postępowania administracyjnego • decyzje i postanowienia • odwołanie i zażalenie • skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego • skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego 		
6. Obywatel wobec prawa	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc prawna • pozew w sprawie cywilnej • nieprocesowy tryb spraw cywilnych • zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa • odwołanie od decyzji administracyjnej • prawa konsumentów 	35.1–35.3	2
II. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE			
1. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym	<ul style="list-style-type: none"> • podmioty stosunków międzynarodowych i prawa międzynarodowego • międzynarodowe prawo publiczne • społeczność międzynarodowa • ład międzynarodowy i jego typy • stosunki międzynarodowe w perspektywie historycznej • ład westfalski, wersalski, jałtański i postzimnowojenny • nowe osie podziału świata • bogata Północ i biedne Południe • przyczyny dysproporcji pomiędzy Północą a Południem • pomoc rozwojowa dla krajów Południa 	40.1, 40.3–40.4, 44.2, 44.4	2
2. Globalizacja współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none"> • istota globalizacji • etapy globalizacji • gospodarczy, polityczny, komunikacyjny, ekologiczny i kulturowy wymiar globalizacji • skutki globalizacji 	41.1–41.3	2

	<ul style="list-style-type: none"> • najważniejsi aktorzy globalizacji • Światowa Organizacja Handlu • Bank Światowy • Międzynarodowy Fundusz Walutowy • Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju • korporacje międzynarodowe • organizacje pozarządowe i media • ruch alterglobalistyczny 		
3. Współczesne konflikty międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> • istota konfliktów międzynarodowych • przyczyny konfliktów zbrojnych w przeszłości • współczesne konflikty zbrojne • przyczyny konfliktów w XXI w. • podział konfliktów • terroryzm • metody działań terrorystów • rodzaje terroryzmu ze względu na motywacje sprawców • strategie walki z terroryzmem • pacyfizm • metody pokojowego rozstrzygnięcia sporów • Pokojowa Nagroda Nobla 	40.2, 40.5–40.8	3
4. Organizacja Narodów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> • Liga Narodów • <i>Karta atlantycka i Deklaracja Narodów Zjednoczonych</i> • konferencja w San Francisco – <i>Karta Narodów Zjednoczonych</i> • cele i zasady działania ONZ • organy ONZ – ich kompetencje i sposób działania • System Narodów Zjednoczonych • organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych 	42.1–42.3	2

	<ul style="list-style-type: none"> • rola ONZ po II wojnie światowej i zakończeniu zimnej wojny • reforma ONZ 		
5. Międzynarodowy system bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • bezpieczeństwo międzynarodowe • operacje pokojowe ONZ • sposoby zapewniania bezpieczeństwa międzynarodowego • Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego – geneza, cele i struktura • relacje między państwami NATO a państwami nieczłonkowskimi • współczesne zadania NATO • Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie • koncepcja bezpieczeństwa OBWE • wybrane regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy na świecie 	42.4–42.6, 43.8	2
6. Integracja europejska po II wojnie światowej	<ul style="list-style-type: none"> • idea zjednoczeniowa w historii Europy • Paneuropa • droga ku współczesnej integracji • plan Marshalla • koncepcje integracji • początek procesu integracji – powstanie EWWiS • ojcowie założyciele zjednoczonej Europy • pogłębianie integracji – EWG i Euratom • poszerzanie integracji • traktat z Maastricht • rozszerzenie UE • Rada Europy i OBWE a integracja europejska 	43.1, 43.6–43.8	2
7. Jak funkcjonuje Unia Europejska?	<ul style="list-style-type: none"> • traktaty europejskie • zasady ustrojowe UE • Parlament Europejski 	43.2–43.5	2

	<ul style="list-style-type: none"> • Rada Europejska • Rada Unii Europejskiej • Komisja Europejska • Trybunał Sprawiedliwości UE • Trybunał Obrachunkowy UE • Europejski Bank Centralny • organy doradcze UE • Unia Gospodarcza i Walutowa • polityka regionalna (spójności) • proces legislacyjny w UE • budżet roczny UE 		
8. Europa wśród światowych mocarstw	<ul style="list-style-type: none"> • specyfika Unii Europejskiej • fiasko <i>Konstytucji dla Europy</i> • społeczeństwo europejskie • koncepcja europeizacji horyzontalnej • Europa a świat w XX w. • Unia Europejska w epoce globalnych przemian 	44.1, 44.3	1
9. Polska polityka zagraniczna	<ul style="list-style-type: none"> • istota polityki zagranicznej • racja stanu • cele polityki zagranicznej • metody i środki realizacji polityki zagranicznej • dyplomacja • uwarunkowania polityki zagranicznej • zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania polskiej polityki zagranicznej • cele i działania polityki zagranicznej III RP • budowanie nowych relacji ze Wschodem i Zachodem • najważniejsze struktury regionalne z udziałem Polski • starania o włączenie do struktur euroatlantyckich • europeizacja polityki zagranicznej 	39.1–39.5	3

	<ul style="list-style-type: none"> • relacje Polski z sąsiadami • relacje dwustronne RP 		
10. Polska w Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> • droga Polski do Unii Europejskiej • ratyfikacja traktatu akcesyjnego • następstwa akcesji • europejski rynek wewnętrzny • zasady przekraczania granic przez polskich obywateli (strefa Schengen) • obywatelstwo unijne • Urząd Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich • wnoszenie skarg do ERPO • fundusze europejskie • wsparcie ze środków unijnych dla instytucji i osób indywidualnych • nauka za granicą • praca w UE • <i>Europass</i> 	45.1–45.5	2
III. PRAWA CZŁOWIEKA			
1. Czym są prawa człowieka?	<ul style="list-style-type: none"> • charakter i funkcje praw człowieka • idea i geneza praw człowieka • generacje praw człowieka • uniwersalizm praw człowieka • stan przestrzegania praw człowieka na świecie • przyczyny naruszania praw i wolności w różnych państwach 	36.1–36.4	2
2. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> • międzynarodowy system ochrony praw człowieka • <i>Powszechna deklaracja praw człowieka i Pakty praw człowieka</i> • organy pomocnicze ONZ do spraw ochrony praw człowieka • Międzynarodowy Trybunał Karny w Hadze 	38.1–38.7	3

	<ul style="list-style-type: none"> • systemy ochrony praw człowieka w Europie • Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu • postępowanie przed ETPC • Urząd Komisarza Praw Człowieka Rady Europy • system ochrony praw człowieka w obrębie Unii Europejskiej • <i>Karta praw podstawowych UE</i> • OBWE a prawa człowieka • działania wybranych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka 		
3. Ochrona praw człowieka w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • wolności oraz prawa człowieka i obywatela w <i>Konstytucji RP</i> • warunki ograniczenia praw i wolności • środki ochrony praw człowieka w Polsce • skarga konstytucyjna • <u>Urząd</u> Rzecznika Praw Obywatelskich i jego działalność • Rzecznik Praw Dziecka • prawa socjalne • prawa człowieka w Polsce – opinia międzynarodowa • przestrzeganie praw mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych 	37.1–37.5	2